

KANCELARIA SENATU

BIURO ANALIZ, DOKUMENTACJI I KORESPONDENCJI

BADK.DPK.133.17.2018 MR
P9-08/18

Warszawa, dnia 24 kwietnia 2018 r.

Nr: 33144	Data wpływu petycji 19 lutego 2018 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 20 kwietnia 2018 r.

KODEKS KARNY

TEMAT

**ZMIANA TREŚCI ART. 152 KK, PODNIESIENIE GRANICY
KARY POZBAWIENIA WOLNOŚCI PRZY PRZESTĘPSTWIE
PRZERYWANIA CIĄŻY ZA ZGODĄ KOBIETY**

WNOSZACY PETYCJE: petycja indywidualna

Osoba fizyczna.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą dotyczącą zmiany ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, w celu usunięcia z treści art. 152 § 1 i 2 wyrażenia „z naruszeniem przepisów ustawy” i podniesienia w tym przepisie górnej granicy kary pozbawienia wolności do 5 lat.

UZASADNIENIE WNOSZACEGO PETYCJE:

Autor w uzasadnieniu petycji podaje, iż obecny stan prawny powoduje, że przepisy kodeksu nie są „klarowne dla przeciętnego obywatela, który musi odwołać się do konkretnej ustawy, by zrozumieć przesłanki wyłączające spod penalizacji czyn zabroniony tymi przepisami”. Rozwiązanie problemu wnioskodawca widzi w zmianie art. 152 § 1 i 2 k.k. poprzez wykreślenie wyrażenia „z naruszeniem przepisów ustawy”, które sprawia, że ustawa – według autora petycji – jest „bulem prawnym” uciążliwym dla obywatela.

W petycji autor postuluje także podniesienie górnej granicy kary pozbawienia wolności do lat 5 przy przestępstwie przerywania ciąży za zgodą kobiety, co ma przyczynić się do wzrostu jakości i poziomu praworządności w państwie. Wnioskodawca podkreśla, że poprzez wprowadzenie proponowanych zmian, „zauważalny będzie wyższy poziom skuteczności prewencyjnej, wychowawczej, kompensacyjnej oraz sprawiedliwościowej funkcji prawa karnego”.

W podsumowaniu petycji podkreślono też, że osoba skazana prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo z art. 152 § 1 k.k. ma większe szanse na podjęcie zatrudnienia w zakładzie karnym (w sektorze usług lub przemysłu).

STAN PRAWNY:

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2017 r., poz. 2204 ze zm.), dalej „k.k.”, w **art. 152 § 1** stanowi, że karze pozbawienia wolności do lat 3 podlega ten, kto za zgodą kobiety przerywa jej ciążę z naruszeniem przepisów ustawy¹.

Tej samej karze podlega, kto udziela kobiecie ciężarnej pomocy w przerwaniu ciąży z naruszeniem przepisów ustawy² lub ją do tego nakłania (§ 2).

Przepis art. 152 w § 3 stanowi: „kto dopuszcza się czynu określonego w § 1 lub 2, gdy dziecko poczęte osiągnęło zdolność do samodzielnego życia poza organizmem kobiety ciężarnej, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8”.

^{1, 2} Art. 4a ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży (Dz. U. Nr 17, poz. 78 ze zm.).

Sąd zgodnie z zasadami wymiaru kary i środków karnych, na mocy **art. 53 § 1 k.k.**, wymierza karę według swojego uznania, w granicach przewidzianych przez ustawę, bacząc, by jej dolegliwość nie przekraczała stopnia winy, uwzględniając stopień społecznej szkodliwości czynu oraz biorąc pod uwagę cele zapobiegawcze i wychowawcze, które ma osiągnąć w stosunku do skazanego, a także potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa.

Przy wymiarze kary sąd uwzględnia w szczególności motywację i sposób zachowania się sprawcy, rodzaj i stopień naruszenia ciężących na sprawcy obowiązków, rodzaj i rozmiar ujemnych następstw przestępstwa, właściwości i warunki osobiste sprawcy, sposób życia przed popełnieniem przestępstwa i zachowanie się po jego popełnieniu, a zwłaszcza staranie o naprawienie szkody lub zadośćuczynienie w innej formie społecznemu poczuciu sprawiedliwości, a także zachowanie się pokrzywdzonego (§ 2), jak i bierze pod uwagę pozytywne wyniki przeprowadzonej mediacji pomiędzy pokrzywdzonym a sprawcą albo ugodę pomiędzy nimi osiągniętą w postępowaniu przed sądem lub prokuratorem (§ 3).

Konstrukcja ogólna przepisów karnych została ujęta w **art. 116 k.k.**, który stanowi, że przepisy części ogólnej tego kodeksu stosuje się do innych ustaw przewidujących odpowiedzialność karną, chyba że ustawy te wyraźnie wyłączają ich zastosowanie.

Ustawodawca konstrukcję tę używa wielokrotnie. Znamiennymi przepisami stosującymi odniesienia do innych aktów prawnych są art. 58 § 1 k.k., który w swej treści używa zwrotu „jeżeli ustawa przewiduje” i stanowi odwołanie do listy aktów prawa polskiego i międzynarodowego (na dzień 24.04.2018 r. liczy 87 ustaw) oraz art. 44 k.k., w którym zawarto określenie „w wypadkach wskazanych w ustawie” (na dzień 24.04.2018 r. zawiera odesłanie do 30 aktów prawnych).

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2017 r., poz. 665 ze zm.), dalej „k.k.w.”, w **art. 67 § 1** stanowi, że wykonywanie kary pozbawienia wolności ma na celu wzbudzenie w skazanym woli współdziałania w kształtowaniu jego społecznie pożądaných postaw, w szczególności poczucia odpowiedzialności oraz potrzeby przestrzegania porządku prawnego i tym samym powstrzymania się od powrotu do przestępstwa.

Prowadzi się zindywidualizowane oddziaływanie na skazanych w ramach określonych w ustawie systemów wykonywania kary, w różnych rodzajach i typach zakładów karnych (§ 2)

Kodeks w **art. 67 § 3** stanowi by przy poszanowaniu praw i wymaganiu wypełniania

obowiązków przez skazanych, uwzględniać przede wszystkim pracę, zwłaszcza sprzyjającą zdobywaniu odpowiednich kwalifikacji zawodowych, nauczanie, zajęcia kulturalno-oświatowe i sportowe, podtrzymywanie kontaktów z rodziną i światem zewnętrznym oraz środki terapeutyczne.

W zakładzie karnym utrzymuje się dyscyplinę i porządek w celu zapewnienia bezpieczeństwa i realizacji zadań kary pozbawienia wolności, w tym ochrony społeczeństwa przed przestępczością (**art. 73 § 1 k.k.w.**), a porządek wewnętrzny zakładu karnego ustala dyrektor (§ 2).

W **ustawie z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży** (Dz.U. Nr 17, poz. 78 ze zm.), w **art. 4a** ust. 1 enumeratywnie wymieniono przypadki przerwania ciąży, wyłącznie przez lekarza, w razie gdy:

- 1) ciąża stanowi zagrożenie dla życia lub zdrowia kobiety ciężarnej,
- 2) badania prenatalne lub inne przesłanki medyczne wskazują na duże prawdopodobieństwo ciężkiego i nieodwracalnego upośledzenia płodu albo nieuleczalnej choroby zagrażającej jego życiu,
- 3) zachodzi uzasadnione podejrzenie, że ciąża powstała w wyniku czynu zabronionego.

Zasady redakcji tekstów prawnych określa **rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej”** (Dz. U. z 2016 r., poz. 283 ze zm.), dalej „z.t.p.” lub „rozporządzenie”, które w § 4 ust. 1 wskazuje, że ustawa nie może powtarzać przepisów zamieszczonych w innych ustawach, zaś ust. 3 podaje, że w ustawie można odsyłać do przepisów tej samej ustawy lub innej ustawy oraz do postanowień, o których mowa w ust. 2 (postanowienia umów międzynarodowych ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską), nie odsyła się do przepisów innych aktów normatywnych.

Możliwość pominięcia określenia okoliczności zastosowania normy prawnej dopuszczono w § 25 ust. 2 z.t.p. w sytuacji, gdy zostały one wskazane w sposób niewątpliwy w innej ustawie lub zostały wskazane w przepisach ogólnych ustawy bądź gdy powszechność tych okoliczności jest oczywista.

W rozporządzeniu w § 75 ust. 1 wskazano, że w przepisie karnym należy w sposób wyczerpujący określić znamiona czynu zabronionego, bez odsyłania do nakazów lub zakazów zawartych w pozostałych przepisach tej samej ustawy, w przepisach innych ustaw (w tym również innych kodeksów), w postanowieniach umów międzynarodowych

ratyfikowanych za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie lub w dających się bezpośrednio stosować postanowieniach aktów normatywnych ustanowionych przez organizacje międzynarodowe lub organy międzynarodowe.

Wyjątkowo dopuszcza się stosowanie odesłań tylko w przypadku, gdy bezprawność czynu polega na naruszeniu nakazów lub zakazów wyraźnie sformułowanych w innych przepisach tej samej ustawy lub w postanowieniach umów lub aktów (ust. 2) lub gdy przepis karny przewiduje inną niż sprawstwo formę popełnienia czynu zabronionego albo przewiduje okoliczności wyłączające, łagodzące lub zaostrzające odpowiedzialność karną (ust. 3).

INFORMACJE DODATKOWE:

Penalizacja przerywania ciąży za zgodą kobiety wbrew warunkom ustawy została wprowadzona w art. 152 § 1 k.k., który jest przepisem blankietowym, odsyłającym w swej treści do regulacji zawartej poza kodeksem karnym poprzez użycie sformułowania „z naruszeniem przepisów ustawy”. Sformułowanie przyjęte we wskazanym przepisie stanowi dyspozycję zależną, w której występuje jedynie znamię „zgody kobiety”, a przesłanki przestępności czynu określa ustawa o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży.

Podkreślić trzeba, że art. 152 § 1 penalizuje każde naruszenie przepisów przedmiotowej ustawy, jednocześnie przyjęto, że przerwanie ciąży jest dopuszczalne wyłącznie przez lekarza w przypadku, gdy (a) ciąża stanowi zagrożenie dla życia lub zdrowia kobiety ciężarnej lub (b) badania prenatalne lub inne przesłanki medyczne wskazują na duże prawdopodobieństwo ciężkiego i nieodwracalnego upośledzenia płodu albo nieuleczalnej choroby zagrażającej jego życiu lub (c) zachodzi uzasadnione podejrzenie, że ciąża powstała w wyniku czynu zabronionego.

Obowiązujące w Kodeksie karnym dyrektywy sądowego wymiaru kary, wymienione w art. 53, nie preferują żadnej z nich: stopnia winy, społecznej szkodliwości czynu, prewencji generalnej i indywidualnej, dlatego obowiązkiem sądu jest orzeczenie wymiaru kary w taki sposób, by uzyskać efekt tzw. trafnej reakcji karnej, uwzględniając wszystkie z wyżej wymienionych dyrektyw sądowego wymiaru kary³.

W rozważaniach o celach kary zwykle wyróżnia się sprawiedliwą odpłatę (kara współmierna do wagi popełnionego czynu oraz do stopnia winy), prewencję ogólną (zapobiegawcze oddziaływanie kary na społeczeństwo) i szczególną (wymierzenie i wykonanie kary, a następnie poprawa skazanego). Istotą kary kryminalnej jest dolegliwość,

---

³ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2017 r., sygn. akt III KK 381/17, LEX nr 2408304.

która musi być dolegliwością celową i zamierzoną, a stosowanie kar pozbawienia wolności jest uzasadnione poprzez racje użyteczne i moralne⁴.

Wykonywanie kary pozbawienia wolności, zgodnie z art. 67 k.k.w., ma na celu wzbudzenie w skazanym woli współdziałania w kształtowaniu jego społecznie pożądanych postaw, w szczególności poczucia odpowiedzialności oraz potrzeby przestrzegania porządku prawnego i tym samym powstrzymania się od powrotu do przestępstwa. Z powyższego wynika, że wykonywanie kary ma oddziaływać przede wszystkim na osobę samego skazanego. Głównym celem jest resocjalizacja skazanego mająca zapobiec jego powrotowi do przestępstwa. Wskazuje się, że jest to cel niejako perspektywiczny, dalekosiężny, mający szansę realizacji w przyszłości, po odbyciu kary, w przeciwieństwie do regulacji zawartej w art. 73 § 1 k.k.w., który odnosi się przede wszystkim do czasu przebywania skazanego w jednostce penitencjarnej.⁵

Wśród pożądanych celów kary wymienia się także, by po jej odbyciu w skazanym powstało przeświadczenie, że każde naruszenie prawa spowoduje szybką reakcję państwa, którego instytucje stoją na straży porządku prawnego.

W literaturze podaje się, że proces resocjalizacji penalnej polega na „wykorzenieniu i restrukturyzacji wadliwych wartości, postaw i sposobów zachowania osadzonych, regeneracji ich tożsamości, odzyskaniu twarzy, internalizacji konstytutywnych zasad ładu społecznego”, a „jednostka penitencjarna jest miejscem, w którym musi się dokonać proces wdrożenia osadzonego do samodzielnego podejmowania suwerennych decyzji, usamodzielnienia, gdzie ma powstać poczucie odpowiedzialności, niezależności oraz ma się dokonać krytyczna analiza dziedzictwa kulturowego osoby pozbawionej wolności oraz własnych możliwości i zdolności”.⁶

OPRACOWAŁA

Monika Ruszczyk

WICEDYREKTOR

Danuta Antoszkiewicz

---

⁴ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 7 czerwca 2016 r., sygn. akt II AKa 101/16, Legalis 1544256.

⁵ Postulski K., *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, WKP 2017, Komentarz do art. 67 Kodeksu karnego wykonawczego.

⁶ M. Kaczmarek, *Zakład karny jako system społeczny*, PWP 2010/67–68, s. 103 i n.